

Esimesena taheti hävitada vaimueliit

Täna tähistame juuniküüditamise 59. aastapäeva. See on meie rahvuslik leinapäev, mil mälestame tuhandeid rahvuskaslast, kes 14. juunil 1941 Siberisse deporteeriti.

Kahe päeva jooksul arreteeriti siis üle 4000 perekonna - kokku 10 157 inimest, nende seas üle 7000 naiselapse ja umbes 3000 meest, kes paigutati loomavagunitesse ja saadeti igaveseks ajaks Siberisse asumisele.

Küüditamise eeltööd algasid varem

Juuniküüditamisega jätkas tolleaegne N Liit Balti rahvaste füüsilist hävitamist. Et kindlustada Vene impeeriumi ekspansioonile teed läände, selleks tuli Balti rahvad likvideerida ja sulatada ühte vene rahvaga.

Deporteerimine oli selleks parim vahend.

Küüditamise eeltööd algasid kohe pärast vastastikuste abistamislepingute sõlmimist Balti riikidega 1939. aasta sügisel, kui need riigid ei kuulunud veel N Liidu koosseisu.

Deporteerimisplaani aluseks oli N Liidu julgeoleku rahvakomissari asetäitja Ivan Serovi käskkiri oktoobrist 1939, milles öeldi: "Nõukogudevastase elemendi väljasaatmine Balti riikidest on suure poliitilise tähtsusega ülesanne."

Käskkirja rakendamiseks andsid N Liidu kommunistliku partei keskkomitee ja rah-

Peep Kärp

tapeti 1850, arreteeriti u 7200, teadmata kadunuks jäi 1390 inimest.

See kujutas endast stalinliku genotsiidi esimest etappi. Hävitati meie riigi juhtkond, suur osa haritlaskonnast ning tuntumad avaliku elu tegelased ja majandusmehed.

Nende asemel pandi Eesti elu juhtima kohapealsed ja N Liidust toodud renegaadid.

Aastase hävitustöö lõpuspurdiks kujunes aga 1941. aasta 14. juuni küüditamine.

Inimeste arreteerimine algas südaööl vastu 14. juunit. Unest äratatud peredele loeti ette küüditamisotsus ja anti käsk kiireks riietumiseks. Perekonniti kuulusid deporteerimisele ka imikud ja raudgad, raskelt haiged ja invaliidid.

Varandust lubati kaasa võtta 100 kg raskuses. Suures ehmatuses ei osatud sedagi võimalust kasutada. Autodele roniti poolpaljalt ja toiduvaru- ta. Püüsmeeoste vahel algas sõit raudteejaama, kus ootasid trelitatud loomavagunid.

Vagunitesse paigutamisel

vagunis naine ja suri. Kui küüditamisvagunid olid üle Eestimaa piiride veerenud, kirjutas jällegi Pravda, et vabatahtlikud ümberasujad Balti riikidest on "suure rõõmuga asunud teele uue kodumaa suunas endale paremaid elamisvõimalusi otsima..."

Kokku 70 000 ohvrit

Tapiteekond kestis kuu aega ja see lõppes kõigile küüditatuile Kaug-Idas. Rakverest ja Virumaalt deporteeritud pandi elama Tomski ja Kirovi oblastisse.

Viru maakonnast küüditati 1270, Rakvere linnast 187 inimest.

Lisaks deporteerituile viidi 1941. aastal N Liitu ligi 5500 endist sõjaväelast ja üle 33 000 mobiliseeritu, kes paigutati seal töölaagrisse, kus neist hukkus u 13 000 meest.

Stalinlik genotsiid jätkus ka pärast Eestimaa teist okupeerimist 1944. aasta sügisel. Memento teabe- ja ajalootoimkonna andmeil arreteeriti Eestis 1944-1946 34 300 inimest, kellest üle 13 000 tapeti kohapeal või hukkus Siberis.

Lisaks neile inimkaotustele järgnes 1949. aasta suurküüditamine, mil üle 20 000 inimese Siberisse deporteeriti.

Seega viiskümend aastat kestnud okupatsioon ja sellega kaasnenud genotsiid nõudis Eesti rahvalt üle 70 000 inimelu.

vakomissaride nõukogu 16. mail 1941 omapoolse direktiivi, mis leidis ka endises ENSV julgeoleku arhiivis.

Sellest dokumendist nähtub, et Eestis kuulusid arreteerimisele ja küüditamisele Vabadussõjast osavõtnud, Kaitse- ja Isamaaliitu kuulunud, politseis ja juhtivatel ametikohtadel töötanud isikud.

Ühe sõnaga: esmajärjekorras kuulus likvideerimisele meie rahva vaimuleiit, kelles nähti otsest ohtu ekspansiooni laiendamisele. Elanikkonda püüti kaudselt informeerida deporteerimise vajalikkusest.

1941. aasta algul avaldas kompartei häälekandja Pravda artikli, milles analüüsisit Baltikumi ajaloolisi probleeme ja leiti, et ei tohi korrata Peeter I vigu, kes jättis pärast Baltikumi okupeerimist sealse elanikkonna oma maale edasi elama...

Inimesed kadusid ka enne 14. juunit

Eesti riigitegelaste, juhtivtöötajate ja politseikaadri arreteerimine algas kohe pärast kommunistlikku riigipööret 21. juunil 1940. Aasta jooksul

eraldati mehed oma perekondadest ja pandi kui arreteeritud erivaguneisse. Enamik neist oma perekonda enam näha ei saanud. 90% neist hukkus sunnitoölaagris.

Kaks päeva masendust Rakveres

Tapivagunid laaditi arreteeritud puupüsti täis, umbes 60 inimest igasse vagunisse. Öösel alanud arreteerimine jätkus kahel järgmisel päeval.

Inimesed Rakvere tänavail otse tardusid masendusest, nähes üha uusi autosid arreteeritutega raudteejaama poole sõitmas.

Valupisaraid voolas nii äreviidavail kui ka mahajääjail. Ei oska kirjeldada, millist hingepiina ja südamevalu tundsid autodel istuvad arreteeritud.

Inimeste vangistamine ja vaguneisse laadimine lõpetati Rakveres 16. juuni hommikul.

Sama päeva õhtul hakkas tapiešelon Rakverest Siberi poole liikuma. Haigena arreteeritud, jäädes ilma igasugusest arstiabi, surid pikal tapiteekonnal.

Tapa jaamas sünnitas tapi-

Okupatsioon Lääne vaikhaval heakskiidul

On omamoodi traagika, et kogu see pikaajaline genotsiid toimus Lääne suurriikide teadmisel, vaikhaval nõusolekul ja isegi mahitusel.

Hitlerliku Saksamaa valitsus andis MRP alusel kogu Baltikumi N Liidu mõjusfääri, millele järgnes kolme iseseisva riigi okupeerimine punaarmee poolt. Balti väikeriikidelt ei küsitud, kas me seda tahame või mitte.

II maailmaasõja lõppedes said kõik Saksamaa poolt okupeeritud Euroopa riigid tagasi oma endise suveräänsuse.

Sellest jäid ilma aga Balti riigid, kes USA ja Inglismaa vaikhaval nõusolekul jäeti 1945. aasta Jalta ja Potsdami konverentsidel N Liidu koostisosaks. Alles punase impeeriumi lagunemisel 1991. aastal vabanesid ka Balti riigid ligi 50 aastat kestnud okupatsioonist ja said tagasi oma riikliku iseseisvuse.

Nii et ka Eesti rahva kannatusteahas pole tegemist ainult ühe süüdlasega.